



PARLEMENT & WETENSCHAP

24 april 2025 | prof. dr. Arthur van Riel, prof. dr. Casper de Vries (beiden verbonden aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en aan de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid)

De Europese Kapitaalmarktunie en het 28ste regime

1. Inleiding

De vrijheid van kapitaal en handel in diensten zijn in principe twee van de vier vrijheden van de EU. Toch zijn er in de EU belangrijke belemmeringen voor de vrije allocatie van kapitaal. De voorstellen voor een Europese kapitaalmarktunie hebben betrekking op die praktische belemmeringen en focussen daarbij met name op diensten die betrekking hebben op de financiering van het bedrijfsleven, op de consument en op de overheid, en op de investeringen door deze actoren.

Er zijn nogal wat belemmeringen voor de vorming van een geïntegreerde Europese kapitaalmarkt. Europese banken moeten bijvoorbeeld per land van vestiging aparte reserves aanhouden, waardoor een overschot in het ene land niet kan worden gebruikt om een tekort in een ander land te dekken. Landen zijn tot nu toe alleen bereid gebleken om een depositogarantiestelsel op te tuigen dat geldt voor de banken in het eigen land, vanwege twijfel aan de solvabiliteit van buitenlandse banken zoals die tijdens de financiële crisis naar voren kwam. Dit ondanks geüniformeerd toezicht van de ECB op de systeembanken en de creatie van instituties die steun kunnen verlenen voor het geval het toch mis gaat. Gevolg van dit alles is ongebruikt kapitaal en een te kleine schaal om op de wereldmarkt te kunnen concurreren. Een soepele en omvangrijke (diepe) kapitaalmarkt is belangrijk voor de financiering van bedrijven en consumenten (hypotheken). De reden dat veel beginnende bedrijven naar de VS trekken is dat het daar makkelijker is om risicodragend kapitaal aan te trekken, ook op basis van niet-bancaire bemiddeling. Hoe groter de schaal van de kapitaalmarkt, hoe meer concurrentie en hoe beter de financieringsvoorwaarden.

Dit geldt ook voor overheden. Overheden geven obligaties uit onder eigen voorwaarden. Hierdoor betalen zij een hogere rente dan noodzakelijk. Een voorbeeld: hoewel de Duitse en Nederlandse overheid even kredietwaardig zijn, betaalt Nederland toch een liquiditeitspremie, omdat de Nederlandse staatsobligaties minder goed verhandelbaar zijn door hun beperktere omvang. Er is geen EU-standaard waarop rentemarkten en derivaten (opties, *futures*) zich kunnen baseren. Ook consumenten zouden, in de vorm van betere rendementen, voordeel hebben van een kapitaalmarktunie voor hun beleggingen en spaarproducten. De EU heeft op 19 maart haar strategie gepubliceerd voor het tot stand brengen van een spaar- en investeringsunie (SIU) opdat consumenten kunnen profiteren van een EU-brede kapitaalmarkt. Uniforme regels, rechtszekerheid en concentratie zijn belangrijk voor de vorming en omvang van een kapitaalmarkt. Met een Europese kapitaalmarktunie (Capital Markets Union, CMU) wordt bedoeld op een Europa-brede markt waar dezelfde regels en voorwaarden gelden.

Er zijn twee vormen denkbaar. Ten eerste is er de eenvormige, communautaire aanpak via de Commissie, waarbij in elk geval een deel van de landen dezelfde regels hanteert op (deel)terreinen die de vestigingsplaats van een bedrijf beïnvloeden. Deze weg is maar heel gedeeltelijk succesvol gebleken. Hoewel bijvoorbeeld de Amsterdamse beurs gefuseerd is met de beurs van Parijs, gelden er in Nederland en Frankrijk andere tarieven voor de beurshandel evenals andere belastingregels. De kapitaalmarkt in de EU is daardoor nog altijd zeer gefragmenteerd.

Een alternatief is om een fictieve 28^{ste} EU-staat in het leven te roepen waar bedrijven zich kunnen vestigen. Een bedrijf dat in deze fictieve staat gevestigd is zou dan automatisch toegang hebben tot andere (deelnemende) EU-landen, maar opereert volgens de regels van het 28^{ste} regime zonder dat lokale regels extra beperkingen opleggen (paspoortconstructie). Het idee is dat deze constructie niet via de communautaire weg hoeft te worden gerealiseerd, maar door een coalitie van landen kan worden begonnen, waarbij andere landen zich dan kunnen aansluiten. Daarbij wordt met enige regelmaat de vergelijking gemaakt met het fiscale en juridische systeem van de Amerikaanse staat Delaware, die zich op grond van zijn ligging en omvang (de op één na kleinste staat van de VS) sterk heeft gericht op vestigingsplaatsfactoren van deze aard. Dat maakt dat Delaware inmiddels in juridische zin een voorkeurslocatie is voor de oprichting van vennootschappen, de vestiging van hoofdkantoren en het aantrekken van buitenlandse investeerders (met name Duitse burgers). Belangrijkste kenmerken zijn de General Corporation Law, een flexibele wet die de behoeften van vennootschappen ondersteunt en het management voorziet van aanzienlijke controlebevoegdheden en bescherming; een gespecialiseerde rechtbank op het gebied van ondernemingsrecht die bekend staat om zijn snelheid, efficiëntie en een goed ontwikkelde (voorspelbare) jurisprudentie; en tot slot belastingvoordelen. Er geldt geen lokale belasting op vennootschapsinkomsten voor bedrijven die niet in Delaware actief zijn, er is geen belasting op immateriële activa en er is geen omzetbelasting.

Deze parallel met een dergelijk ver doorgevoerd vestigingsplaatsregime maakt ook duidelijk waar voorstellen voor een Europees 28^{ste} regime politiek knellen: deze aanpak creëert potentieel een vrijplaats die ingaat tegen met name de fiscale belangen van de lidstaten (eerst en vooral die van Ierland, dat nu een concurrerend model heeft). Dat geldt nog sterker als een variant van het 28^{ste} regime zou leiden tot het inperken van de fiscale bevoegdheden van de lidstaten. Eerder adviseerde de WRR over het vestigen van bedrijven via de voorgestelde 28^e-landconstructie (zie [WRR-notitie 2021](#) en de recente rapporten van Letta en Draghi).

We bespreken beide opties voor een aantal onderwerpen en typen bedrijven, tezamen met mogelijke obstakels en bezwaren.

2. Een 28^e regime

Het kernidee van een 28^{ste} regime is het bieden van een uniform, optioneel kader voor vennootschapsrecht, insolventie, arbeid en belastingen, waardoor bedrijven naadloos in de hele EU kunnen opereren. Hiervoor moet bestaande wetgeving worden geïntegreerd met nieuwe wetgeving en met bestaande instituties. Er zal bijvoorbeeld een aparte Ondernemingskamer bij het Hof in Luxemburg moeten worden opgericht. Deze dient dan ook worden gefinancierd, bijvoorbeeld uit een speciaal vestigingstarief. Maar gezien de grote verschillen in wetgeving, alleen al op sociaal terrein, is het waarschijnlijk dat dit regime politiek niet direct haalbaar zal zijn. Op onderdelen kan er wel worden begonnen, zoals op het gebied van insolventierecht of het rechtsregime zoals dat geldt voor de uitgifte van obligaties en aandelen (prospectussen). Het is dan een beetje zoals bij patenten, die zowel lokaal als Europees kunnen worden aangevraagd. Een bedrijf kan dan kiezen tussen een lokale of EU-brede vestiging van zijn patent.

2.1. Markten

- *Obligatiemarkt*: voor obligaties die worden uitgegeven onder het 28^e regime gelden dezelfde regels. Er zal dan een toezichthouder moeten komen voor de uitgifte van prospectussen, voor geschillenoplossing en voor de afwikkeling in geval van niet afbetalen. Zo'n institutie moet dan wel ergens in een van de 27 lidstaten worden gevestigd. De meest logische vestigingsplaats voor een Ondernemingskamer is bij het Hof in Luxemburg. Daartegen pleit vanuit politiek perspectief echter weer dat het Luxemburgse Hof op grond van zijn jurisprudentie niet gezien wordt als evenwichtig waar het gaat om de weging van het recht van de lidstaten ten opzichte van dat van de Unie, met name op het gebied van marktintegratie (in de literatuur 'judicial integration'). De toezichthouder kan uiteraard ook ergens anders gevestigd worden maar belangrijk vanwege de uniformiteit is wel dat hij bij één instituut wordt ondergebracht. Er moet ook passende wetgeving komen, waarbij gekeken moet worden naar regimes zoals die in de Londense City, New York en Delaware, opdat uitgifte onder het 28^{ste} regime een aantrekkelijke optie is. Belangrijk is ook hoe de afwikkeling in geval van wanbetaling wordt vormgegeven. Lehman Brothers had bijvoorbeeld veel van haar obligaties in Europa volgens Nederlandse wetgeving uitgegeven; bij de afwikkeling speelde een Nederlandse wet uit de negentiende eeuw een belangrijke rol wat betreft de waardering van de stukken.
- *Aandelenmarkt*: niet alleen is het efficiënter om één beurs te hebben (tenminste, als de regels daarvan niet belemmerend werken voor toegang en transparantie), maar om ook het regime voor dividendbelasting en tarifiering voor de beurshandel te uniformeren. Sommige landen hanteren een transactiebelasting, andere weer niet. Veel moeilijker is de vraag *hoe* deze vermogenstitels te belasten. Wordt er een vennootschapsbelasting geheven, dan moet deze op een of andere wijze verdeeld worden over de lidstaten (we gaan er ook bij de bespreking van belastingen hierna van uit dat deze niet leiden tot zelfstandige inkomsten voor de EU, maar geheel aan de landen toevallen). Dat kan bijvoorbeeld naar rato van waar de economische activiteit plaatsheeft. Voor fabricaten is dat misschien goed te doen, maar voor diensten als sociale media is dat veel moeilijker. Men kan ervoor kiezen alleen uitgekeerd dividend te belasten en vermogensbelasting bij aandeelhouders neer te leggen. Waar ook voor gekozen wordt, er zal sprake zijn van arbitrage met de bestaande landelijke regimes (bijvoorbeeld wat betreft de keuze voor de laagste belastingvoet of het lichtste toezichtregime), wat om het doordenken en inschatten van de effecten vraagt.
- *Arbeidsmarkt*: als een bedrijf of rechtspersoon is opgericht onder het 28^e regime geldt dit automatisch als een brevet voor alle lidstaten en kunnen daar geen extra eisen gelden. Dat kan veel problemen geven, want niet alleen de loonbelasting maar ook de sociale lasten die samenhangen met arbeid verschillen sterk tussen de landen. Wat te doen, bijvoorbeeld, met de pensioenen? Mocht er gekozen worden voor een op kapitaal gebaseerd stelsel, dan ondergraaft dit de basis voor pensioenen in landen die zijn gebaseerd op het omslagstelsel en omgekeerd. Een minder aantrekkelijke optie is om de loonbelasting en de daarmee samenhangende sociale lasten afhankelijk te laten zijn van het land waar de arbeid plaatsvindt. Dan opereert een bedrijf nog altijd onder verschillende regimes, die misschien wel in de loop der tijd geharmoniseerd kunnen worden.
- *Insolventierecht*: het zou al veel helpen als de wetgeving rond faillissementen kan worden geüniformeerd. Maar ook hier spelen verplichtingen in verband met sociale wetgeving, bijvoorbeeld als het gaat om ontslag, die per land verschillen en de afwikkeling kunnen beïnvloeden. Het stapelen van die complexiteit als politiek compromis zou de effectiviteit van een 28^{ste} regime op het gebied van insolventie vergaand uithollen. Toch is dit misschien het makkelijkste onderwerp om mee te beginnen.

2.2. Belastingen

- *Loon*: productie is lokaal en loonheffing is onderworpen aan lokaal geldende regels; voor diensten ligt dat complexer omdat die soms niet plaatsgebonden kunnen worden geleverd (zoals in het geval van IT-producten). Wederzijdse erkenning speelt hierin een rol, waarbij het 28^{ste} regime een nieuwe interactie creëert (want als het ware een nieuwe lidstaat vormt).
- *Vennootschapsbelasting*: dit is vermoedelijk uiteindelijk het meest heikele onderwerp. De bevoegdheid hierover berust nu volledig bij de lidstaten en een 28^{ste} regime zou bij de bestaande verschillen in regels en tarieven hoe dan ook uitnodigen tot arbitrage, wat de belastinggrondslag van de lidstaten zou kunnen uithollen. Alleen op btw-gebied zijn er nu uniforme regels, hoewel de btw-belastingvoeten dan weer per land verschillen. Er is een internationale beweging in de richting van een minimum voor de vennootschapsbelasting (15%), maar implementatie daarvan zou ten koste gaan van inkomsten van landen met een hoger tarief (die dan fiscaal zouden moeten hervormen) terwijl landen met een lager tarief en soepeler regels een inbreuk zien op hun vestigingsklimaat.

Niettemin zijn er maatregelen denkbaar die dit probleem kunnen beperken en daarbij tot op zekere hoogte (de uitzondering is punt 1 hieronder) het voordeel hebben dat de unanimiteitsdrempel in de EU-raad kan worden gepasseerd. Doel daarbij is nationale flexibiliteit te behouden en toch de totstandkoming van diepere integratie van de kapitaalmarkt te ondersteunen, *zonder* terug te vallen op een Europese belasting. We noemen zes opties:

1. Versterking van belastingcoördinatie en minimumnormen

In plaats van een uniforme belasting zou de coördinatie moeten worden verbeterd door middel van reeds genoemde bindende minimumbelastingnormen voor de lidstaten en het 28^{ste} regime. De goedkeuring door de EU van de tweede pijler van de OESO-richtlijn (van kracht vanaf 2023), die een wereldwijde minimumvennootschapsbelasting van 15% garandeert voor grote multinationals, biedt een basis. Dit tarief zou dan moeten worden uitgebreid naar alle bedrijven die kiezen voor het 28^{ste} regime, zodat de belastingregels in de lidstaten overeenkomen met, of hoger zijn dan, dit minimum. Dit vermindert arbitrage door de kloof met het 28^{ste} regime te verkleinen en daarmee winstverschuiving te ontmoedigen. Zoals gezegd noodzaakt dit wel fiscale hervorming op het niveau van de lidstaten (substitutie van inkomsten) en valt weerstand te verwachten van landen met effectief lagere tarieven.

2. Harmoniseer de definities van de heffingsgrondslag

Arbitrage maakt vaak gebruik van verschillen in de berekening van het belastbare inkomen, niet alleen in de tarieven. Daartoe kan een gemeenschappelijke definitie van de heffingsgrondslag worden geïmplementeerd, terwijl tegelijkertijd flexibiliteit in het tarief mogelijk is. Dit zorgt ervoor dat aftrekposten, vrijstellingen en winstberekeningen consistent zijn, waardoor de mogelijkheden om het belastbare inkomen te manipuleren worden beperkt. Dat zou de prikkel tot 'transfer-pricing' al stevig reduceren.

3. Stimuleer opt-in door middel van andere voordelen

Het 28^{ste} regime kan zo worden ontworpen dat het niet-fiscale voordelen biedt – een gestroomlijnde regelgeving, eenvoudigere grensoverschrijdende financiering via de CMU of vereenvoudigde naleving. Dit kan worden gecombineerd met waarborgen zoals de eis dat bedrijven die voor een opt-in kiezen een aanzienlijke omvang (werkgelegenheid, activa) behouden in hun gekozen belastinggebied. Dit koppelt belastingvoordelen aan reële activiteit, waardoor de prikkel om alleen lagere belastingen na te streven afneemt en de inkomsten van de lidstaten behouden blijven.

4. Verbeter transparantie en informatie-uitwisseling

De bestaande EU-kaders voor belastingtransparantie, zoals de Richtlijn Administratieve Samenwerking (DAC), kunnen worden versterkt. Dit zou ertoe leiden dat bedrijven die onder het 28e regime opereren gedetailleerde belastinggegevens moeten rapporteren, die met alle lidstaten worden gedeeld. Dit ontmoedigt arbitrage door winstverschuiving door middel van kunstmatige constructies, waardoor nationale autoriteiten misbruik kunnen aanpakken zonder een uniforme belastingautoriteit. Het verhoogt daarentegen wel de administratieve last (contra punt 3).

5. Maak gebruik van belastingheffing op uitgekeerde winsten

Winsten kunnen bij de ontvanger worden belast in geval van uitkering. De belastingstelsels van met name Estland en Letland bieden aanknopingspunten: belasting wordt alleen geheven wanneer winst wordt uitgekeerd (bijvoorbeeld als dividend), en niet wanneer deze wordt ingehouden voor herinvestering. Integratie hiervan in het 28^{ste} regime zou de belastingheffing kunnen afstemmen op de economische activiteit, waardoor uitholling van de grondslag wordt ingedamd. Lidstaten zouden soortgelijke principes vrijwillig kunnen overnemen, waardoor arbitrageverschillen kunnen worden verkleind. Er is een Poolse pilot met dit model voor kleine bedrijven, waarvan de resultaten gebruikt kunnen worden.

6. Dynamische antimisbruikmechanismen

Tot slot valt te denken aan de integratie van antimisbruikregels, specifiek voor het 28^{ste} regime, die zijn afgestemd op grensoverschrijdende activiteiten onder de CMU. In dat geval zouden inhoudelijke toetsen moeten worden toegevoegd om ervoor te zorgen dat belastingvoordelen de bedrijfsactiviteit weerspiegelen. Deze zouden kunnen uitgaan van de EU-richtlijn ter bestrijding van belastingontwijking (ATAD).

- *Subsidies*: op dit moment kennen veel landen nogal wat regelingen die het lokale bedrijfsleven moeten stimuleren en ondersteunen. Of er in het 28^e regime sprake zou moeten zijn van specifieke stimulansen voor het bedrijfsleven is maar zeer de vraag. Het voordeel van een uniform regime vermindert ten dele de noodzaak voor specifieke regelingen (omdat veel landen vaak voor dezelfde activiteiten subsidieregelingen hebben, halen die per saldo niet veel uit; wel eventueel ten opzichte van niet-EU-landen). Subsidies die direct door de EU worden verstrekt kunnen natuurlijk wel toevloeien aan bedrijven die onder het virtuele regime zijn gevestigd.
- *ESG-regels*: er zijn duidelijke EU-standaarden; het scheelt in ieder geval als hiervoor één regime geldt. Dat betekent dat landen hun verschillende regels in de loop der tijd waarschijnlijk op het niveau van de EU-standaard gaan brengen.
- *Milieuregels*: op dit moment geldt een aantal EU-regels als minimumstandaard. Deze worden nationaal geïmplementeerd, maar niet uniform toegepast. Ook in dezen zou een CMU zorgen voor uniformiteit.

2.3. Bedrijven

- *Banken*: op dit moment is een bankunie verder weg dan vóór de kredietcrisis. Het zou veel schelen als banken zich kunnen vestigen volgens het uniforme regime van de virtuele 28^e lidstaat. Dit zou bijvoorbeeld kunnen voor de grofweg honderd banken die de ECB als systeembanken beschouwt. De vraag is dan wie opdraait voor een mogelijke afwikkeling. Waarschijnlijk kan dit ook alleen in stapjes worden gerealiseerd. Het depositogarantiestelsel is nu landgebonden, hoewel banken zelf al bijdragen aan fondsvorming in geval van de ondergang van een bank. In zekere zin is het vestigen van banken onder het 28^{ste} regime een oplossing voor de vraag wie moet zorgen voor het compenseren van depositohouders (met minder dan 100.000 euro op de rekening) bij een bankroet. Het 28^e regime kan een voldoende hoge drempel voor toelating van banken opwerpen zodat deze voldoen aan dezelfde solvabiliteits- en liquiditeitseisen. Ook zijn er

op EU-niveau al voldoende goed gekapitaliseerde instituties die kunnen bijdragen aan het redden van een systeembank. Daarbij is het toezicht vanwege de ECB al geüniformeerd. Voordelen van het 28^e regime zijn bijvoorbeeld de schaal waarop leningen door syndicaten van verschillende banken aan het bedrijfsleven kunnen worden verstrekt.

- *Verzekeraars*: hier spelen dezelfde problemen als bij banken, hoewel lokale instituties sterk verschillen. Hoeveel schaalvoordelen zijn te behalen hangt af van het type verzekeringsproduct. Omdat in de VS per staat een ander toezichtregime voor verzekeraars geldt, liggen bij uniformering wel mogelijkheden voor een door schaalvergroting efficiëntere verzekeringsmarkt.
- *Fabricagebedrijven*: voor fabricagebedrijven die in meerder landen actief zijn is een eenvormig regime voordelig. Op bepaalde gebieden is dat mogelijk, zoals waar het gaat om standaardeisen voor ESG en milieu, die toch al gelden op EU-niveau.
- *Diensten*: in ieder geval geldt voor een deel van de diensten dat ze niet plaatsgebonden zijn, wat de vraag opwerpt hoe deze belast worden. Maar ook voor diensten die wel lokaal worden verstrekt kan een eenvormig regime helpen om op EU-niveau schaal te creëren doordat deze diensten dan op eenvormige wijze in alle landen kunnen worden geleverd, dus zonder landspecifieke eisen.

2.4. Overige kritiekpunten

De voorstellen voor een CMU in combinatie met een 28^{ste} regime bieden niet direct een oplossing voor de – historisch gevormde – vergaande dominantie van bankfinanciering en de daarmee verbonden marktmacht. Ook in Nederland zelf is er, ondanks analyses van het probleem van concentratie en marktmacht na de financiële crisis, nog altijd geen uitzicht op meer diversificatie (zie [WRR-rapport, 2019](#); [Stellinga et al, 2019](#)). Hoewel de CMU beoogt de toegang tot financiering voor kleine en middelgrote bedrijven te verbeteren, blijft bankfinanciering dominant. Dat benadeelt bijvoorbeeld start-ups met behoefte aan hoogrisicodragend kapitaal. Investeringsvehikels kunnen zich wellicht wel makkelijker vestigen in een CMU en een EU-wijde markt bedienen. Alternatieve financieringsopties, zoals risicokapitaal, worden al wel gestimuleerd, maar de schaal van deze initiatieven is onvoldoende om een ecosysteem te creëren dat vergelijkbaar is met dat van de VS. Bovendien zijn de kosten van grensoverschrijdende transacties in Europa nog steeds aanzienlijk hoger.

De voorstellen benadrukken het belang van een ‘investeringsbewuste’ cultuur, maar concrete maatregelen om de financiële geletterdheid van burgers te vergroten zijn beperkt. Nu slechts 18% van de EU-burgers een hoog niveau van financiële kennis bezit (Eurobarometer juli 2023), is er een risico dat retailbeleggers niet voldoende worden betrokken, wat de effectiviteit van kapitaalmarktintegratie aan de basis beperkt.

De CMU kan disproportioneel voordelig uitpakken voor grotere bedrijven en voor financiële centra in sterkere economieën, zoals Nederland of Duitsland. Dat gaat ten koste van kleinere of minder ontwikkelde markten, onder meer door compliance-drempels (kosten, informatieasymmetrie). Zonder gerichte maatregelen om dit te voorkomen of tegen te gaan, kan dit leiden tot verdere economische divergentie binnen de EU.

3. Zonder een 28^e regime

Zonder een alternatieve virtuele vestigingsplaats voor bedrijven is het natuurlijk ook mogelijk om met een coalitie van landen wet- en regelgeving op de bovengenoemde deelgebieden te harmoniseren. Maar de geschiedenis leert dat dit een moeilijk begaanbaar pad is. Parlementen voelen niet direct de noodzaak voor dit proces en er zijn altijd belangengroepen die juist iets te verliezen hebben bij uniformering. Deze groepen zullen bij de nationale parlementen een sterke

De Europese Kapitaalmarktunie en het 28ste regime

tegenlobby voeren. Ook zijn ministeries van Financiën vaak huiverig voor het opgeven van hun soevereiniteit op het gebied van fiscaliteit en speciale (subsidie)regels voor het bedrijfsleven. Bolkestein heeft indertijd als EU-commissaris geprobeerd een dienstenrichtlijn op te stellen om de vrijhandel in diensten te verbeteren. Na uitvoerige protesten in meerdere lidstaten is een sterk verwaterde richtlijn aangenomen die weinig effectief is gebleken. Er zijn nog altijd veel belemmeringen door lokale regelgeving, verschillen in belastingregimes en in sociale wetgeving. Op het gebied van bankieren zijn de nationale schotten na de kredietcrisis juist sterker geworden. Een CMU zou een grote stap voorwaarts kunnen betekenen voor de financiering van bedrijven, overheid en consumenten, evenals voor beleggers en spaarders.

Deze factsheet is tot stand gekomen in het kader van de samenwerking van de Tweede Kamer met De Jonge Akademie, de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen (KNAW), de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU), de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), TNO en de Vereniging Universiteiten van Nederland (UNL).



Disclaimer

De Jonge Akademie, KNAW, NFU, TNO en UNL bemiddelen tussen parlementaire kennisvraag en wetenschappelijk kennisaanbod. De informatie in het kader van Parlement en Wetenschap is afkomstig van vooraanstaande wetenschappers, maar niet onderworpen aan peer review en niet door de wetenschaps-organisaties geverifieerd.